רב פפא אמר [א]כי תקינו ליה רבנן ארבע אמות [א] בעלמא בשדה דבעל הבית לא תקינו ליה רבנן ואע"ג דזכה ליה רחמנא בגוה כי זכה ליה רחמנא להלוכי בה ולנקוטי פיאה למיהוי חצירו לא זכה ליה רחמנא אמר רבא מותיב ר' יעקב בר אידי נזיקין ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום נקנו ליה ארבע אמות דידיה הכא במאי עסקינן דלא אמר אקני ואי תקון רבנן כי לא אמר מאי הוי כיון דנפל עליה גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני רב ששת אמר [ב]כי תקינו רבנן בסמטא דלא דחקי רבים ברשות הרבים דקא דחקי רבים לא תקינו רבנן והא בכל מקום קאמר כל מקום [ג]לאתויי צידי רשות הרבים ואמר ריש לקיש משום אבא [ד]כהן ברדלא קטנה אין לה חצר ואין לה ארבע אמות ור' יוחנן משום ר' ינאי אמר [ה]יש לה חצר ויש לה ארבע אמות במאי קמיפלגי מר סבר [ו]חצר [ה]משום ידה איתרבאי כי היכי דאית לה יד חצר נמי אית לה ומר סבר חצר משום שליחות איתרבאי וכי היכי דשליחות לית לה חצר נמי לית לה מי איכא מאן דאמר חצר משום שליחות איתרבאי [ג]והתניא [1]בידו אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיפו מנין ת"ל המצא תמצא מכל מקום ואי סלקא דעתך חצר משום שליחות איתרבאי אם כן מצינו שליח לדבר עבירה [ד]וקיימא לן אין שליח לדבר עבירה אמר רבינא היכא אמרינן דאין שליח לדבר עבירה היכא דשליח בר חיובא הוא אבל בחצר דלאו בר חיובא הוא מיחייב שולחו אלא מעתה האומר לאשה ועבד צאו גנבו לי דלאו בני חיובא נינהו הכי נמי דמיחייב שולחן אמרת אשה ועבד בני חיובא נינהו והשתא מיהא לית להו לשלומי [ו]דתנן [ז]נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם [ח]רב סמא אמר היכא אמרינן אין שליח לדבר עבירה היכא דאי בעי עביד ואי בעי לא עביד אבל חצר דבעל כרחיה מותיב בה מיחייב שולחו מאי בינייהו איכא בינייהו כהן דאמר ליה לישראל צא וקדש לי אשה גרושה אי נמי איש דאמר לה לאשה אקפי לי קטן להך לישנא דאמר כל היכא דאי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחו ה"נ אי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחן להך לישנא דאמרת כל היכא דשליח לאו בר חיובא מיחייב שולחו הני נמי כיון דלאו בני חיובא נינהו מיחייב שולחן ומי איכא למ"ד חצר לאו משום ידה איתרבאי והתניא [ח][2]ידה אין לי אלא ידה גגה חצירה וקרפיפה מנין ת"ל ונתן [ט]מכל מקום לענין גט כולי עלמא לא פליגי דחצר משום ידה איתרבאי כי פליגי לענין מציאה מ"ס

ילפינן

ה"ג כי תקון ליה רבנן בעלמא. כגון בסמטא שהוא רשות לכל אדם או ברה"ר או בצידי רשות הרבים והיא הפקר לרבים למשוך לתוכה הצריכין לצאת מן הדחק: **לא תקון ליה רבנן.** שהרי אין לאדם שם ד' אמות מיוחדות שהרבה חברים יש לו בתוכה עומדים אצלו: **קטנה אין לה חצר.** אם זרק לה בעלה גט לתוך חצרה לא קנתה לה חצרה להתגרש בו וכן אם היתה עומדת ברה"ר וזרקו לה גט בארבע אמותיה ואע"ג דגדולה מיגרשה כדתנן (גיטין דף עח.) הזורק גט לאשתו בתוך ביתה כו' היתה עומדת ברה"ר וזרקו לה קרוב לה מגורשת כו': **משום ידה אתרבאי.** דכתיב ונתן בידה[ו] וידה רשותה משמע כדכתיב (במדבר כא) ויקח את כל ארצו מידו: **כי היכי דאית לה יד.** דמשיודעת לשמור את גיטה מגורשת דלא מיעט רחמנא אלא שוטה דמשלחה והיא חוזרת: **משום שליחות איתרבאי.** מדרבי רחמנא שליחות לאדם כדתניא (קידושין דף מא.) ושלח מלמד שהאיש עושה שליח ושלחה מלמד שהאשה עושה שליח אתרבאי נמי חצרה דהויא לה כשלוחה: **וכי היכי דשליחות לית לה.** דתנן[ח] שאין הקטן עושה שליח דכי כתיב שליחות בין בגיטין[ט] בין בפסח[י] איש כתיב בענין: **ידו.** אם המצא תמצא בידו: **גגו חצרו וקרפיפו מנין.** שאם נכנסה שם וננעל בפניה לגונבה שהוא חייב: **א"כ מצינו תורת שליחות לדבר עבירה.** לומר שלוחו כמותו ומחייב השולח במעשה השליח: **וקי"ל.** בקידושין בפ"ב (דף מב:): **בר חיובא הוא.** שאף הוא מוזהר על הדבר התם פטור השולח דאמרינן ליה דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ולא היה לו לעשות[כ]: **דלאו בני חיובא נינהו.** לשלם כדתנן הם שחבלו באחרים פטורין (ב"ק פז.): **דאי בעי עביד.** את השליחות: **וקדש לי אשה גרושה.** ומשעת קידושין עובר משום לא יקחו[ל]: אשה אינה מוזהרת לא תקיפו[מ] לפי שאינה בכלל תשחית פאת זקנך כדאמר בקידושין (ד' לה:) והמקיף את הקטן חייב שהמקיף מאזהרה כניקף דכתיב לא תקיפו אחד הניקף ואחד המקיף כמשמע במס' [נזיר] (דף נז:). וקטן דנקט משום דסתמא גדול לא שביק לאקופי נפשיה: **תלמוד לומר ונתן מכל מקום.** מדלא כתיב ובידה יתנהו דרוש ונתן אוכתב לה ונתן אלמא משום ידה אתרבאי דאי משום שליחות הא כבר כתיבא הכא כדתניא (ושלח) [ושלחה] מלמד שהאשה עושה שליח בקידושין בפרק ב' (דף מא.):

ילפינן

רבי יוחנן אמר יש לה ד' אמות. תימה דלקמן מסיק משום דיליף מציאה מגט [*]אלמא שייך קנין ד' אמות בגט ובפרק הזורק (גיטין דף עח: ושם ד"ה ר"י) קאמר ר"י קרוב לה אפילו מאה אמה ויכולה לשמרו הוי גט וי"ל דבד' אמות שלה אפילו יכול לשמור כמוה מגורשת וחוץ לד' אמות צריך שתוכל היא לשמרו: **ת"ל** המצא תמצא מ"מ. וא"ת ונימא המצא תמצא כלל בידו פרט וכלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט וי"ל שדי ידו בין המצא תמצא וה"ל כלל ופרט וכלל כדאמרינן במרובה (ב"ק דף סד: ושם) כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה הטל פרט ביניהם וכן בסמוך גבי גט דמרבה גגה מונתן בידה י"ל ושלחה חזר וכלל: **ואי** משום שליחות א"כ מצינו שליח לדבר עבירה. וא"ת מה צריך להוכיח מכח דאין שליח כו' אמאי לא מוכיח מדאתרבאי חצר מקרא דידו כדבסמוך גבי גט מוכיח דחצר משום ידה איתרבאי מדאתרבאי מקרא דידה ולא עביד שום הוכחה וי"ל דבסמוך מכח התנא מוכיח דמרבה גגה וחצרה כידה להתגרש אפילו בעל כרחה או אפילו היא קטנה ואי מטעם שליחות לא היתה מתגרשת בעל כרחה ולא קטנה אבל הכא אי אפשר להוכיח מכח זה דאפילו בידו אינו קונה הגניבה בעל כרחו ולא אם הוא קטן: **אין** שליח לדבר עבירה. בפ' האיש מקדש (קדושין דף מג.) איכא דיליף משחוטי חוץ דכתיב הוא ולא שלוחו ואיכא דיליף משום דהוה ליה מעילה וטביחה שני כתובים הבאים כאחד דיש שליח ואין מלמדין: **אשה** ועבד בני חיובא נינהו. ואם תאמר והתנן פרק הכונס (ב"ק דף נט:) השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור ואמאי והא לאו בני חיובא נינהו וי"ל דהתם משום דלאו בני שליחות נינהו: **אי** בעי לא עביד. וא"ת והא דתנן (ב"ק דף עט. ושם) היה מושכו ויוצא [ומת ברשות בעלים] פטור הגביהו [או הוציאו מרשות בעלים ומת] חייב ופרש"י בלשון אחד שאמר גנב לשומר שור אחד יש לי בבית פלוני קטנו ותנא עליו שומר חנם הוציאו השומר מרשות בעלים ומת חייב הגנב במשיכת השומר ואמאי והא אי בעי לא עביד וי"ל כיון שאין השומר יודע שהוא גנוב הוה ליה כחצר דבעל כרחו מותיב ביה: **דאמר** לישראל קדש לי אשה גרושה. וא"ת ואפי' אמר לכהן נמי וי"ל דכהן מקרי בר חיובא הואיל ואם מקדשה לעצמו חייב אבל ישראל אע"ג דעובר משום לפני עור לא תתן מכשול כשמקדשה לכהן כיון דאי מקדשה לעצמו לא מיחייב לא מקרי בר חיובא וא"ת מאי נ"מ בין למ"ד אי בעי עביד ובין למ"ד שליח בר חיובא לא לקי על הקדושין לרבא דאמר בעשרה יוחסין (קדושין דף עח.) קידש אינו לוקה בעל לוקה וי"ל דכי בעל אח"כ לוקה אף על הקדושין כדמוכח בריש תמורה (דף ה: ושם) א"נ י"ל דאף לרבא נפקא מינה דאי יש שליחות חלין הקדושין ואי אין שליחות אין חלין הקדושין: **אקפי** לי קטן. וה"ה דהוה מצי למימר אקפי לי גדול אלא שהגדול לא יניח עצמו להקיף כדאמר פרק אלו הן הלוקין (מכות דף כ:) דאחד הניקף ואחד המקיף חייב ואע"ג דמוקי לה התם כי ניקף מסייע ליה בהדיה היינו משום דבענין אחר לא לקי דהוה לאו שאין בו מעשה אבל הלאו עובר לעולם [ועיין תוס' שבועות ג. ד"ה ועל הזקן ותוספות נזיר נז: ד"ה ירב אדא]:

עין משפט נר מצוה

פא א ב ג מיי' פי"ז מהל' אבידה הל' ט ופ"ד מהל' זכייה ומתנה הל' ט סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסח סעיף ג:

פב ד מיי' פי"ז מהל' אבידה הל' י ופ"ד מהל' זכייה ומתנה הל' ט ועי' בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף ה וסי' רמג סעיף כב:

פג ה מיי' פי"ז מהלכות אבידה הלכה י:

פד ו מיי' פ"ז מהלכות מעילה הל' ב טוש"ע ח"מ סי' קפב סעיף א וסי' קפג סעיף א בהגה"ה:

פה ז מיי' פ"ד מהלכות חובל ומזיק הל' כא סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכד סעיף ט:

פו ח מיי' פ"ה מהל' גירושין הל' א סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלט סעיף א:

מוסף רש"י

אין לי אלא ידו. אין לי שיתחייב כפל אלא כגון שלקחה בידו (לקמן נו:). **גגו חצירו וקרפיפו מנין.** שאם נכנסה שם וננעל בפניה לגנבה מנין שקנתה לו לגזלו ומתחייב כפל (שם). **אין שליח לדבר עבירה.** אין שליח חשוב שליח לדבר עבירה שיתחייב שולחו, אלא הרי הוא כעושה מאליו (קדושין מב:) אלא שליח מיחייב, וסברא הוא דאמרינן ליה דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין (ב"ק נו.). **נתגרשה האשה נשתחרר העבד.** וקנו נכסים, חייבין לשלם. שהרי מתחלה הן חייבין אלא שאין להם מה לשלם, שנכסי מלוג של אשה המשועבדים לבעל לפירות ולירושה (שם פז.).

רבינו חננאל

אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא קטנה אין לה חצר ואין לה ד' אמות. ור' יוחנן משום ר' ינאי אמר יש לה פי' האי דאמרי רבנן חצירו של אדם המשתמרת קונה לו שלא מדעתו וכן ד' אמות של אדם קונות לו בכל מקום הני מילי גדול תקינו ליה רבנן אבל לא לקטנה. ור' יוחנן אמר אפי' קטנה יש לה. ר' יוחנן אמר חצירה מכח ידה איתרבי כשם שיש לה יד וכל מה שיגיע לידה זכתה בו כך כל המגיע לחצירה זכתה בו. ור"ל אמר חצירה משום שליחות איתרבי כשם שאין שליחות לקטנה כך אין לה זכייה בחצר. איני והתניא אם המצא תמצא בידו אין לי אלא שנמצאת בידו ממש נמצאת בחצירו או בגגו או בקרפיפו מנין שחייב כאילו בידו ממש נמצאת ת"ל המצא תמצא מכל מקום הנה חצירו משום ידו איתרבי קשיא ליה לריש לקיש ואם תאמר גם משום שליחות נתרבה הא קי"ל אין שליח לדבר עבירה. פי' אע"ג דאמרי' שלוחו של אדם כמותו וכל מה שעשה השליח כאילו שולחו עשאו הני מילי בזולתי דבר עבירה אבל בדבר עבירה השליח חייב ולא השולחו וכיון שהחצר שליח בעלה הוא והוא שנמצאת הגניבה בה אמאי מיחייב בעלה שהוא השולח.

מסורת הש"ס

א) כתובות. רפ"ג, ב) [גיטין עז:], ג) ב"ק סד: לקמן ני: גיטין עז., ד) [קידושין מב: יס"ג], ה) ב"ק פו., ו) [גיטין עז.], ז) [דברים כד], ח) [גיטין סה.], ט) [דברים כד], י) [שמות יב], כ) [קידושין מג:], ל) [ויקרא כא], מ) [שם יט],

תורה אור השלם

1 אם המצא תמצא בידו הגנבה משור עד חמור עד שה חיים שנים ישלם: שמות כב ג

2 כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו: דברים כד א

גליון הש"ס

גמ' רב סמא בר רקתא קמי' דרבינא משמי' דר' הו"א בריה דר' אי"א אמר. כ"ה גרין: תוס' ד"ה ר"י וכו' אלמא שייך קנין ד' אמות בגט. לא זכיתי להבין דלמ"ג ילפי' רק דחצר הוי כיד. אבל מה נקרא חצר לא שייך למילף דמה שתקנו לו חכמים הוי חצירו ובגט הקנו לה ק' אמה ובממון הקנו לה רק ד' אמות ולע"ג:

הגהות הגר"א

[א] גמ' בעלמא. נ"ב ני' הרי"ף כשדה דעלמא:

רבינו חננאל (המשך)

ופריק רבינא אליבא דריש לקיש היכא אמרי' השולח פטור היכא דהשליח בר חיובא הוא אבל חצר דלאו בת חיובא היא מיחייב שולחה והוא בעל החצר. ואקשי' אי הכי האומר לעבד ולאשה איש צאו וגנבו דלאו בני חיובא נינהו כדתנן בפ' החובל לחבירו העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב הן שחבלו באחרים פטורין הכי נמי דמיחייב שולחן. ופרקי' הני נמי בני חיובא נינהו דתנן נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבין לשלם. בא רב סמא ופירק פירוק אחר ואמר כי אמרי' אין שליח לדבר עבירה כל היכא דאי בעי השליח עביד אי בעי לא עביד אבל חצר דעל כורחה עבדה מיחייב שולחה. מאי איכא בין רבינא לרב סמא איכא בינייהו כהן שאמר לישראל לך קדש לי אשה גרושה. או איש שאמר לאשה אקיף לי ראשו של קטן לרבינא כיון דהני לאו בני חיובא נינהו דאין ישראל מוזהר על הגרושה ולא אשה בהקפת הראש מיחייב שולחה. לרב סמא כיון דאי בעו עבדי אי בעו לא עבדי לא מיחייב שולחם. ומתמהינן מי איכא מאן דאמר חצר לאו משום ידה איתרבי והתניא וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה. בידה אין לי אלא בידה ממש גגה חצירה וקרפיפה מנין שהנותן גט בהן כנותנו בידה הוא ת"ל ונתן מכל מקום. ואמרי' לענין גט כ"ע לא פליגי דחצר משום ידה איתרבי דהא קרא בהדיא כתיב.